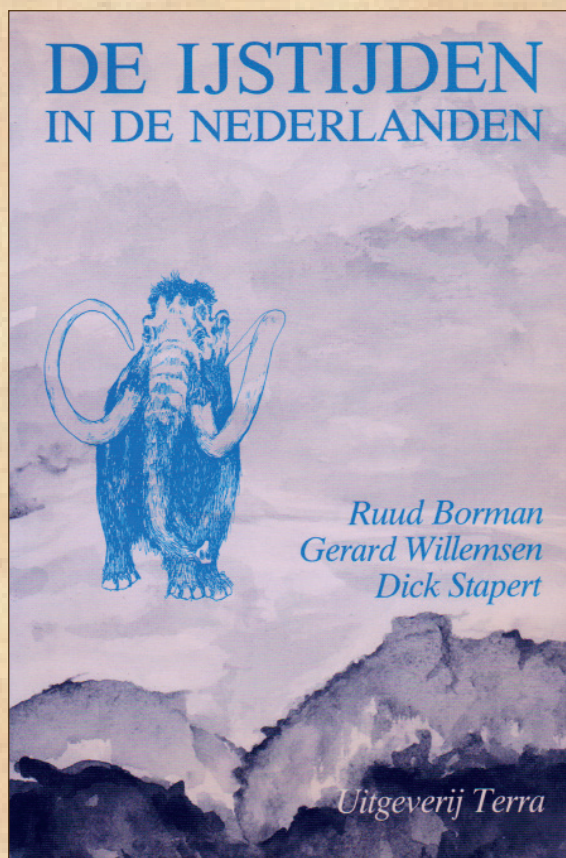

DE IJSTIJDEN TENTOONSTELLING ARNHEM 1984

Toen ik werkzaam was op de archeologische afdeling van het toenmalige Arnhem Museum nam ik het initiatief om een tentoonstelling "De Ijstijden" op te zetten. De chef van de afdeling, Ruud Borman, was direct enthousiast en hij was ervoor om het groots op te zetten. Ruud was een gedreven man met veel contacten en het idee werd veel groter dan ik oorspronkelijk voor ogen had. De tentoonstelling zou uit drie delen bestaan en een groot deel van het museum in beslag nemen: geologie, paleontologie en archeologie.

Tijdens de voorbereidingen ontstond een samenwerking met onder meer het Instituut voor Aardwetenschappen in Utrecht, het toenmalige Natuurhistorisch Rijksmuseum in Leiden, de toenmalige Rijks Geologische Dienst, Dick Stapert (archeologie), maar ook met een groot aantal leden van de WPZ die onder meer materialen uitleenden en anderszins behulpzaam waren. Behalve voorwerpen en informatieve teksten en foto's kwamen er diorama's. In samenwerking met de lerarenopleiding werden gidsen opgeleid voor de tentoonstelling. Er werd een boekje uitgegeven, ook met de titel "De Ijstijden". Dat boekje werd geschreven door Ruud Borman, Dick Stapert en mijzelf, terwijl mijn vrouw Gardien voor een aantal illustraties zorgde, waaronder de voorkant.

Het hele project groeide. Behalve het museum raakten op onze uitnodiging ook Burgers' Zoo en Bezoekerscentrum De Watermolen betrokken. De Watermolen had een eigen tentoonstelling waar de nadruk meer lag op wat je in het landschap voor sporen kunt aantreffen van met name de laatste beide glacialen en in Burgers' Zoo besteedde men extra aandacht aan de arctische dierenwereld, zoals lemmingen en rendieren.

De voorbereidingen voor dit alles namen vele maanden in beslag. Contacten met mensen en instanties die voorwerpen wilden uitleenen waren van groot belang. Een poging om de jonge mammoet uit Magadan "Dima" te leen te krijgen werd in het toenma-

lige Leningrad serieus bekeken, maar uiteindelijk lukte het toch niet. Daarentegen zond professor Verestsjagin als "troostprijs" een bundeltje mammoethaar naar Arnhem. Dit mammoethaar kreeg natuurlijk een ereplaats in de tentoonstelling.

Een memorabele anekdote was wel het transport van een aantal omvangrijke voorwerpen her en der in het land. Een forse minibus haalde onder meer een groot aantal skeletdelen van een mammoet op die toen nog op de zolder van het oude Geologisch Instituut aan de Oude Gracht in Utrecht lagen. Ik had de ochtend besteed om een selectie te maken en toen Gerard Reimers, technisch leider van het museum, opdook met de bus was het een kwestie van inladen. In dezelfde rit werd nog wat meer opgehaald. Onder meer een opgezette muskusos uit Leiden, voor het grote diorama. Bij terugkomst in Arnhem was het laat. De fossielen werden voorzichtig op de grond in een zaal gelegd. Reimers, met zijn gevoel voor humor, stelde voor de muskusos zolang in de keuken van het restaurant te plaatsen – met de gehoornde kop naar de deur.

De volgende ochtend vroeg klonk een enorme schreeuw door het nog lege museum. Eén van de dames die in het restaurant werkten was de keuken ingegaan, niets vermoedend, en had oog in oog gestaan met een enorme muskusos!

Op de dag van de opening waren vele collega's present, ook een groot aantal WPZ'ers. Alles was uiteindelijk gereed. Fossielen gaven samen met

foto's van arctische landschappen en een diorama een indruk van hoe het er in Nederland uitzag tijdens het Weichselien en eerdere glacialen. Er was een groot landschap met onder andere een muskusos en wat kleinere dieren, een saiga en een mammoetskelet liggend in het zand. De achtergrond over de volle lengte van de museumzaal was een toendralandschap, dat mijn vrouw Gardien direct op de muur had geschilderd. Om de sfeer van de toendra weer te geven kwamen de eigen ervaringen van de Laplandse toendra natuurlijk goed van pas. Wij hadden toen al de nodige expedities naar Lapland gemaakt waar we later meer dan 20 jaar zouden wonen. Een ander diorama toonde de rand van het landijs in het Saalien met daarvoor de toren van de grote Eusebiuskerk in Arnhem op dezelfde schaal.

De tentoonstelling was een paar maanden te zien in Arnhem, op alle drie de betrokken locaties. De tentoonstelling in het Arnhem Museum werd uitermate goed bezocht en heeft zeker de interesse voor pleistocene geologie en paleontologie bevorderd. Voor mijzelf was het één van de leukste projecten die ik bij de hand heb gehad in de jaren na mijn afstuderen en een goede tegenhanger in relatie tot het puur academische werk aan mijn promotieonderzoek, waar ik tegelijkertijd mee bezig was. Het is naar mijn mening van groot belang dat wetenschappers de voeling met het geïnteresseerde publiek behouden en zich inspannen om hun resultaten en kennis op begrijpelijke wijze uit te dragen. Dat is ook één van de grote waarden van dit tijdschrift en van de WPZ.

AUTEUR
GERARD WILLEMSSEN